

"Niml₀₀ : 27 "Su : "Zε -Kwε : 2009 "Su-bha 'sëédhε -mü "Gwεεtaawo

'WŎN -TAŎNG -MA 'GÜ 'SĚĚDHE

Me -dewo -yö -së

-Pameame 'ö-kë kwaa- nao "gblügbü -nu -ma 'gü 'sëdhë 'ka bha, -a -ben zë -më -nu yi ka faan -do,
-Gblüdë -a 'në -nu kö 'ka ka faan do -a -wo pö -sü -bha -dedewo. -A -kun "gbu- -më = në 'ö- = tröon
= slöö. 'Më 'ö ö -de nu -a -wo pö -sü -dhë -a = tröon -yö -dho yö- -bha.

Kwaa- =danwo pö "sε 'gü -wɔn

'Pë 'ö kwaa- plesidanng 'ö
"plünng bho kwa -dhe

"Su 'ö-kë "plæe 'ka 'ö "kwi 'dhö- -dhe zuen bha, kwaa- "se -ga "dhiü -me -yö -kë -nu kwaa- "se 'gü, "Maa "se 'gü, 'ö sü -a -dhe =kpaɣi -kaɔŋ do (10) -bha 'ö yö- 'ka -a -kaɔŋ do ö ga "saaga (18) -bha, -yö -gun mü. -Yö kë -dho Gbiaangwinng 'ö dho Gwaagwinng 'pö. -Ziaanwo -yö kë -da nu wo "gunng -ko 'ö Gwaagwinng -a 'gü. Nao 'ö- "dhiü =loo kwa -bha 'ö me "tu -ma kun -a do -mü =dhe -ya -pö =Gee Wlobæ bha, ö -dho nu- -a =gee 'ka "su 'ö -kë 'Utö 'ka, 'ö 'kwa- -dh ε "zε bha, -a 'gü. =Dhe 'ö go- 'dhe bha- 'gü, 'yö -we -a -bha kö koleziö -dhe 'ö Gbiaangwinng bha =Gee Wlobæ 'tö -yö -ya -a -bha.

‘Siiploo : -A ‘dhe ya ‘won yaa -mü. Kwa dë ‘kpil- ‘ö ‘kwa gun- -dhe sië **"Yibha -Bhe kuu gbö** ‘ö gun "se dë ‘ka, depite ‘ka bha =në -Zlaan -yaa -ko ‘kun ‘Biya "su ‘ö -kë "plëe ‘ka bha- ‘gü. -A -wee ‘yii bho =kö.

L'orthographe DAN

Voici ce que nous pouvons utiliser pour savoir lire et écrire en langue dan.		
Les consonnes et les voyelles que vous ne voyez pas ici sont les mêmes qu'en français.		
Attention:		
1. <i>c, h, j, qu</i> et <i>x</i> n'existent pas en dan.		
2. <i>r</i> ne se trouve jamais au début d'un mot.		
Voici le reste de l'alphabet :		
Lettres	Exemple	Traduction
Aa	"kaa	<i>gale</i>
An	"gan	<i>tirer</i>
Aan	saan	<i>cadeau</i>
aɔ	kaɔ	<i>perdrix</i>
aɔn	‘daɔn-	<i>araignée</i>
bh	-bho	<i>cabris</i>
dh	dhe	<i>mère</i>
ee	=wee	<i>sel</i>
ɛ	"pɛ	<i>déchirer</i>
ɛɛ	=wɛɛ	<i>moquerie</i>
en	-gɛn	<i>pied</i>
ɛɛn	=gblɛɛn	<i>long</i>
ë	pë	<i>chose</i>

ëë	"këë	<i>daba</i>
ën	'kën	<i>rassasier</i>
ëën	=klëën	<i>entourer</i>
ɛa	"kpɛa	<i>sec</i>
ɛan	gɛan	<i>scorpion</i>
gw	-gwë	<i>caillou</i>
in	"bin	<i>fleur</i>
iin	"iin	<i>ou</i>
ɿ	"wɿ	<i>parler</i>
u	"gbu-	<i>fort</i>
kw	=kwaa	<i>main gauche</i>
ng	gbeng	<i>nuit</i>
oo	-zoo	<i>chenille</i>
ɔ	'pɔ	<i>credit</i>
ɔn	"yɔn	<i>huile</i>
ɔɔn	=yɔɔn	<i>sang</i>
ö	pö	<i>dire</i>
öö	töö	<i>panier</i>
u	"su	<i>lune</i>
un	bun	<i>tombeau</i>
uun	=yuun	<i>asticot</i>

ü	'gü	<i>intérieur</i>
üü	"güü	<i>amère</i>
ün	=blün	<i>miette</i>
üün	glüün	<i>rouler</i>
ü	"gü	<i>brûler</i>
üü	"bhüü	<i>tarir</i>
u	"tu	<i>oreille</i>
uu	"tuu	<i>sauce</i>

-Wo 'dho -kɔ (Les tons)		
très haut "dhü *arbre*		
haut 'kɔ		
moyen dë *père*		
bas =zɛ *termite*		
très bas -dho		
très haut + très bas "klang- *singe*		
haut + très bas 'yënn- *soleil*		
moyen + très bas saa- *savon*		
bas + très bas =göð- *iroko*		
moyen + très haut gɛan" *scorpion*		
moyen + haut kpüü' *souche*		

-Kwaa "Kɔdivua -sɛ 'gü -wɔn

Gizame "tüng = nɛ

"Tüng 'ö 'kwa dɔ- 'ka pase -a 'ka -a -gbekɔ - käng =plɛ ö -kɔ "sɔɔdhu - 'ö yö- 'ka -a -käng do (1-
ya =klang- -nu -bha dhekpɔyi -käng do ö ga waa mɛ -yaaga. Breve -mɛ 10) -bha 'wo mɛ 161 870.
gizame "tüng bha. -yiisiö (zuee 14) 'ka. 'Mɛ - -nu -bha -yö nu sië. -Wo 'Mɛ -nu 'ö woo genyen
"Su 'ö -kë "zɛ 'ka bha nu 'wo- pase bha -wo -gun mɛ 302 354 'yö 'mɛ -nu -wo -dho -a -nu 'tɔ nu-
=në =klang- 'sɛennë mɛ "gblü käng -yaaga woo dho Nivɛɛsite 'ö 'wo zuee -dhekpɔyi 28 'ka
-nu 'ö woo 'dho waa- mɛ "gblü -käng 'bakö pase 'ö sü -gbekɔ
kolɛziö, 'wo wo -bha "sɔɔplɛ ö ga do waa- mɛ (zuee) -dhekpɔyi do -bha

"Kpungtaadhɛ -wɔn -bha

=Mlɛɛkɛn plesidanng -bha 'dho 'ö- wo Gana "sɛ 'gü

Mɛ tii "su 'ö -kë 'Yö -më 'ö -kë 'yö -kwɛ -käng ö ga -bha, nu Badhakö "dhiü kö
-gbekɔ 'ka 'ö "kwi Obama bha 'yii 'dho Gana -mɛ -nu =wa -wo "sɛ "dhiü bha, wo
'dhö- -dhe zuee bha, -a metii "sɛ -nu ya -a 'bha plesidanng 'ö yöö -ya -zë "kwi "puu -dede -nu
-bha -dhekpɔyi =plɛ 'ö 'gü =dhe kwaa- "sɛ -nu "sɛ "dhiü, -a =votee kë, -mü. -A mɛ -blɛɛsü -yö
'wo -kë -käng do 'dhö, 'yö dho Gana - 'yaa kë "dhinaa 'ka. 'Mɛ kë -nu -kwɛ 1998 'gü.
waa- -käng do ö ga dhe =në- 'gü ? 'Wɔn 'yii genyen, 'yaa- kë -Wa -dhe Bili Klíngtɔnɔ
do (10 waa- 11) 'ka 'yaa kë "wɛɛ kö- -gen "dhinaa 'ka 'yö- mɛ =plɛ -naa 'wo-
bha, =Dhamlɛɛkɛn 'yaa 'dhö. -A -gen - tongtongdhö. -Ya -kun -dhe 'Zɔɔzië 'Busië. -Yö
"sɛgɔ -bha plesidanng blɛɛsü -mü =dhe, Gana - ö -bha 'ö dho 'ö kë -nu -kwɛ 2008 'ö -ziö
'ö 'wo- -dhe Badhakö se bha =në 'ö -kë metii - 'yaannu. ya- 'gü.
Obama, -yö kë -dho nu "kɛɛ 'ö kwa kwi 'dhö -A -yaaga -naa -mü Badhakö nu -sü bha -a
Gana -mɛ -nu tii, -a "sɛ -blɛɛsü 'ö -ya =dhe 'wɔn 'ö -gban -a -nu "dhia -dede -yö kë -ma
=tuaabho. Obama bha 'flëë- 'gü -sü =slɔɔ 'ö -bha "sɛ "gla -wɔn -nu Gana -mɛ -nu 'gü, 'ö ma
metii -nu 'ö 'wo kë dho "kwi 'dhö- -dhe -bha, Gana -mɛ -nu -kɔ -a -nu "sɛ -gɔ "dhiü -mɛ
=dhuëndhɛ -ta 'yi depanngdanngsü bha, -ya -wɔn -bha -së -dede 'ö 'wo- -dhe 'Díɔnɔ Ata
bha, -a -nu 'gü -në do a 'ka. -Ya -slɔɔ -kwɛ 'ka. Gana -sɛ bha, "dhiü zangvie 'ö 'kwa-
'ka. Yö -zë -a dë -nu - käng "suesiö waa- -kwɛ =Dhamlɛɛkɛn -dhe -buu -faa 'ö -ziö ya
wo -go metti "sɛ 'dhe -käng "sɔɔdhu ö ga plesidanng -nu -yaaga 'ka (2009) bha- 'gü.
'wo- -dhe Kenia bha, "sɔɔplɛ (1957) =në- 'gü. -naa =në 'ö nu 'mü 'ö Gana "sɛ bha -a 'gü
=në- 'gü. -A -gen =plɛ -naa -mü -kë Badhakö 'ka bha. -A -mɛ -nu -wo -mɔɔ mɛ
=dhe =ya =mɔɔ dha "yi mɛ -blɛɛsü =plɛ 'ö 'wo

"milionng -kaong =ple ö =Dhe Obama 'ö nu, -yö mü 'ö 'wo gun 'me -nu
ga -bha. kē -dho 'kɔ 'bha ö Gana woo 'dho
=dhuëndhe -ta -a -nu -nu 'ka =Dhamlæken 'Kapë Kostë. 'Ö go Gana dho 'mü, -yö
-da sië 'mü 'yö -wa 'dho- bha, -dhe 'gü. -Wa -dhe -pö 'kpī-, Akra 'gü 'ö "kidhung =ple.

Me =slɔɔ -pě -nu -wɔn

=Kakao suu -dee =ya nu

=Kakao bha gɔ 'ö	'ka- -bha. -Yö -nu	bho- -bha. -A "kadhi	'dhe yöö ta kwεε -yö
'wo- -dhe	"dhü kö pē ta -me	do -waa bho, -yö -kē	"kadhi "gblü -kaong
=mæsödəsü, 'ö	-nu -wo =naɔ =slɔɔ	"kidhung kēng	do ö ga "sɔɔdhu.
-biangsü "gbu- bha	"vaandhö. =Kakao	"suesiö. -Wa -bho	
=nē- 'tɔ 'dhö -ya -sü	bha "yua 'yaa pē 'bha	"su =gban 'ka. -A	

'Wɔn 'ö -gban -potaasü -wɔn -bha.

"Yɔn "yi

-A 'dhe 'ö yö -yö -dho 'nē 'kpɔ -dhe -nu "piü. =Ya kē =dhe 'nē 'kpɔ -dhe -nu 'ka 'nē 'kpɔ, 'ö
dho 'ö yö 'ka "su "sɔɔdo -bha, 'ka 'dho "yi nu 'nē -dhe tongtongdhö. -Ka "yɔn doseng =nē- -nu -a -dhe.
-A -kē "dhü -sü bha -yö faan nu 'nē -dhe; 'ö "yua 'gbɛdhe bho- -dhe taa =gblæn. 'Pē 'ö "yɔn "yi 'gü 'yaa
"yi 'gü. -Kaa kē =dhe Dheasɔ -bha ya- 'dhö.

Yö =nē ka "yan 'dhö- -bha bha.

Dheasɔ 'yɔn nu sië 'nē -dhe

'Wɔn 'ö -gban troo -nu -bha mε wɔkɔ -nu 'gü

De 'ö dho 'sü -dhoo kpö -zuö -mε -tiaandhe 'ka kwaa- metii "sε -to "dhü -sü 'gü?

-Kolookota 'ö -me -nu 'ö- -nu 'to 'dhö go Libedhia "iin "Yi (Affikö di 'Sidë),
 "kpung =taa -dhe 'sëedhe -ta =kö, wo =zlöö -yö kë =la -slöö Mamudë 'Elë Katibë
 -to "dhü -sü 'gü 'ö =ne: 'ka -kwe -yaaga 'ö ya : (Ezitö), Laabi Ben
 -kë =badhong -zuö Wlozie Milaa 'ö go 1989, 1994, 1995 -a -nu Barekö waa- Lakdaa
 -me -naa Kamörunë. Abedi Pele 'gü. -A me 'bha -nu 'to Belumi (Alziödhi)
 -kolookota 'ka bha, 'ö go Gana, -kwe -yaaga =ne : Terekö Dhiabë 'ö Salifë Keita (Mali). 'Me
 -ya "piü 'ö 'ö 'wo dö 'ko "piü ya : go Tinizi, Badu Zaki -nu 'ö- -nu -wön 'dhö
 =badhong -zuö 1991, 1992, 1993 (Marökö) Osamö Asen 'dhö 'yö 'wo bha. Kö
 -me -dede 'ö- 'to Abdedi bha =në 'ö kë (Ezitö), Samielö Eto -kwa kwa "tu dö kwa
 =ya bho "iin 'ö -dhoo kpö -zuö -sü =la (Kamörunö), Didie -ta. 'Me 'ö 'wo dho wo
 -tun =kö bho, 'ö- =slöö 'ka- -nu 'gü. Drogba ("Kodivuaa), -ko "ye -a -bha kwa
 dö. -A -wön 'gü, Dhabatë Mayee 'ö go Zomo Sono waa- -dho -a dö-
 =badhong -zuö Alziöri, Zöözë Woya 'ö Lukasü Dhadebe

"Yu -wön

-Dhe 'ö 'wo =gloo- -bha 'waa =sua kë- -bha.

=Klang- -dhekpacyi 'në 'bha. N dë -dhekpacyi 'ö kë- -dhe ü dë -yö =dhe ? "Yü
 "dhiü 'në dö =në =ya ga.» 'Yö didhetëë bha- 'ka. 'Yö nu "gbu me dö -yö -ga =ple -ee
 -dhekpacyi dö 'ka 'dhö- gba- 'ka. =Dhe 'ö -dede 'ka didhetëë "piü ?» -A -yöö 'yii =slöö-
 'yö nu -a -nu -bha "tüng kpö 'në 'bha 'dhö 'ö- pö :«Didhetëë, a -nu -go. -Dhe 'ö 'ü =gloo-
 didhetëë "piü 'yö- pö -ziö 'yö- dë -yö ga =ton kö 'ü n gba -dhekpacyi -bha, 'bhaa =sua kë-
 -dhe :«Gomedë, a -dedewo, "këe kö 'në bha 'ka. N dë =ya ga.» 'Yö -bha
 -nu kö 'ü n gba -a -zo =ya bho didhetëë 'dhö- pö : «"Yü

"Gwënnng

«'Me 'yaa yöö =gwëë 'yaa -gleng ma.»

Pë -Wlangda -sü

Troo 'kpüi- : Sangtaa "kumana

"Gwëetaa "se -bha "gbafnana "iin "kumana seennë (Preefe) 'ö 'wo- nu- -dhe bha, kwa- -pö yöö nu -ya "Sangtaa
 "kwi -a "su 'ö -kë 'Utö 'ka, "këe 'ö kwa -zë 'kwa- -dhe "Ze bha, -a -dhekpacyi "saople (7) 'ö -kë kwaa- "Kodivuaa -se -
 bha -yaflëëgüsü "iin depanngdanngsü -dhekpacyi 'ka bha, -a 'ka. =Dhe "dhü kö "Gwëetaa -me -nu -Pameame -ya -
 dhe me =gban "pepe ka -go kö 'ka nu mü. Kö me "pepe 'ö "gwëetaa -me -nu -dho 'dhö ka -kë, -ka nu yi -dho -bha.
 Yi -dho yi -ko -ya ka -dheng -bha -së -dede 'ka.

-Ka nu, -ka nu. Kwa -yee -yö "gwëetaa.

'Ka ka bo 'sëedhe ya- -wo pö -sü 'ka, 'wön 'bha =ya kë ka -go kö 'ka pö yi -dhe, -ka 'sëedhe kë kö 'ka bo. Yii- 'dresü
 -mü 08 BP 857 Abidjan 08 'ka. Tel. 08 18 08 88 / 06 39 04 88

'Me -nu 'ö 'wo 'sëedhe 'ö ya- -kë, wo -mü =Sai Zoiasü , "Dhooqbö Zafe, =Kesi Mbyan Dhifongsü, Valangten Vidrinö
 waa- Edhena Pedhekwalösökaya 'ö- -nu =gban =ple 'wo go Dhusi 'ö -da "Anesü 'ö go 'Suisü , -a -nu 'ka.

‘Wɔn yaa kɛ –sü =ya sɔ =dɛɛ -dedewo

‘Në dhebë ‘në ya, -a -kwɛ -yö kaɔng do ö ga do ‘yö dho ö dhuëë- =keng- ‘yö- dhuëë bha ‘ö ‘gu dɔ- -bha.

-Pamebhamε

"Niml_{υυ} : 27 "Su : "Zε -Kwε : 2009 "Su -bha 'sëedhε -mü "Gwεεtaawo
